

Vincencius a Jarloch

Rukopis

Rukopis pravděpodobně vznikl v Milevském klášteře již před rokem 1250. Roku 1763 Gelasius Dobner, rektor pražské piaristické koleje u sv. Kateřiny, projevil zájem o tento rukopis. Hledal ve studovně svatovítské kapituly, nicméně pod položkou G XVII, pod kterou se rukopis měl nacházet, nic nenašel. Změny se dostalo až v r. 1826, kdy světem oblétna zpráva, že rukopis skončil v ruce lazebníka z Postoloprta, kde jej objevil místní kaplan Josef Dietrich. Lazebník na rukopisu nelpěl a za mírnou cenu kaplanovi prodal 30 vyřezaných listů. Kaplan tento rukopis věnoval Josefu Dobrovskému, který rukopis r. 1828 věnoval strahovské knihovně. Od tohoto roku zde leží pod signaturou DF III 1.

Současná struktura rukopisu

Začíná Církevními dějinami Anglů Bedy Ctihodného a pokračuje Kronikou pražského kanovníka Vincencia s navazujícím Milevským vyprávěním (+ Ansbertova Historie třetí křížové výpravy)

VINCENCIUS

Kaplan pražského biskupa Daniela, notář, kanovník kostela sv. Víta na Pražském hradě, český kronikář. Není znám původ, ale pravděpodobně Čech, protože při pobytu v Itálii vyslovuje touhu po domově.

Letopis Vincenciův (zahrnuje léta 1140–1167)

V jeho letopise se odrážejí i osobní zážitky → popis událostí je subjektivně zbarven, věnován králi Vladislavovi II. a jeho manželce Juditě Durynské, nedostatkem jsou chronologické nepřesnosti v počátečních kapitolách, text je v r. 1167 přerušen pravděpodobně kvůli abdikaci krále Vladislava v r. 1172.

Své vyprávění začíná r. 1140, kdy odešel český kníže Soběslav I. a nastoupil kníže Vladislav na trůn, podrobněji popisuje jeho boj o trůn s moravským knížetem Konrádem. Další kapitoly jsou naplněny zprávami o bojích a sporech mezi nejvyššími feudály. Referuje i o životě olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka. Letopis také podává zprávu k r. 1147 o počátcích křížové výpravy na záchranu Jeruzaléma a současně referuje o křížové výpravě do Prus, které se účastnil mj. i Jindřich Zdík. Letopis se mění od Vladislavovy korunovace podobu podrobného vyprávění. Vincencius vychází ze své osobní účasti na událostech (11. 1. 1158 korunovace Vladislava II.)

Těžištěm jeho letopisu je tažení Vladislava do Milána na pomoc císaři Fridrichu I.

Barbarossovi – cesta do Itálie přes řeku Addu, boj s Milánskými, obležení Milána, boje před městem a jeho pokoření. Vincencius se pak krátce zmiňuje o Vladislavově návratu do českých zemí. Zatímco biskup Daniel v Itálii zůstal a ve Vincenciově doprovodu procestoval italská města a Uhry. Další část letopisu se věnuje až roku 1164, kdy Uherští prosí Vladislava, aby jim přišel na pomoc proti Řekům. Poslední část letopisu, tj. rok 1167 popisuje výpravu biskupa Daniela do Itálie. Zde je letopis ukončen uprostřed věty.

JARLOCH

Opat milevského klášteře, narodil se v Porýní v Německu, v r. 1165 byl dán do klášteře u Würzburgu do školy – sám vypráví, že se tak stalo z milosti Gotšalka, opata premonstrátského klášteře v Želivi, k tomuto muži Jarloch projevoval neomezenou úctu a do spisu o něm vložil legendu. Pocházel ze šlechtické rodiny, asi byl příbuzným Jiřího z Milevska, který byl zakladatelem milevského klášteře, od r. 1177 byl ve službách Gotšalka o staral se o něj v době nemoci (do r. 1184), ve 21 letech vysvěcen za kněze, v r. 1187 se stal opatem milevského klášteře.

Letopis Jarlochův (zahrnuje léta 1167–1186)

Své vyprávění navázal na Vincencia, tedy na r. 1167, začíná zprávou o smrti Daniela a připojuje nekrolog s legendárními motivy. Dále se Jarloch zmiňuje o r. 1173, tedy o nemoci krále Vladislava a následném zvolení Soběslava II., kterému Jarloch projevuje přízeň a velmi si ho vychvaluje, kvůli jeho přízni k mnichům a kněžím. Jarloch také uvádí poznámku o svém studiu ve Würzburgu u opata Gotšalka v r. 1174. V dalším vyprávění popisuje Jarloch Soběslavův konec a nastolení vlády Fridricha. V letopise také osvětlil vztah církve a světské moci, zejména postavení olomouckých biskupů. V r. 1184 umírá opat Gotšalek, kterému Jarloch připojil nekrolog, který má povahu legendy (Gotšalka nazývá světcem). Konec letopisu líčí boje mezi knížetem Bedřichem a Konrádem Znojemským a jejich následné smíření. Celý letopis je zakončen poznámkou o Jarlochově vysvěcení na kněze v jeho jednadvaceti letech, tzn. v roce 1186. Jarloch ke svému letopisu také připojil záznamy o výpravě císaře Fridricha. O této výpravě čerpal ze zápisů rakouského klerika Ansberta. Věřodnost tohoto díla ovšem nelze ověřit, proto se literatura zmiňuje o kronice tzv. Ansberta.

K dalšímu studiu

Oba letopisy jsou dostupné v edici Josefa Emlera v FRB II.

Webové stránky:

1) Letopis Vincenciův -

<http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=425>

2) Letopis Jarlochův -

<http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169&page=479>

Překlady

HEŘMANSKÝ, F.: Letopis Vincenciův a Jarlochův, Praha 1957.

KERNBACH A. - MORAVOVÁ M. – WIHODA M. (edd.): Milevský letopis. Zápisky Vincencia, Jarlocha a Ansberta. Praha 2013.

Literatura

KERNBACH, Anna: Vincenciova a Jarlochova kronika v kontextu svého vzniku.

K dějepisectví přemyslovského období. Brno 2010. (Knihnice Matice moravské 28).

NECHUTOVÁ, Jana: Latinská literatura českého středověku do roku 1400. Praha 2000.

SMÉKALOVÁ, Anna: Osudy strahovského rukopisu DF III 1. Studie o rukopisech 35/2002 – 2003 – 2004. s. 15 – 22.